

УДК 159.923:378-044.332
DOI 10.11603/2411-1597.2019.2.10211

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ: ОЦІНКА АДАПТАЦІЙНО-ПРИСТОСУВАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ

Н. В. Петренко, І. О. Богданець

ДВНЗ «Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

У статті наведено результати дослідження типу особистості та темпераменту та їх вплив на адаптацію студентів до навчального процесу.

EDUCATION OF STUDENTS: ASSESSMENT OF ADAPTIVE MECHANISMS

N. V. Petrenko, I. O. Bohdanets

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

The article represents the assessment results of personality patterns and temperament and their influence on the adaptation of students to the educational process.

Вступ. Сучасне соціальне середовище потребує психологічно підготовлених та кваліфікованих фахівців, які мають здатність до ефективної роботи у відповідній спеціальності на рівні світових стандартів [2]. Саме професійний розвиток особистості майбутнього фахівця починається під час навчального процесу у вищому навчальному закладі, де формується і професійно зростає його загальний рівень культури. Тому одним із важливих факторів, які забезпечують успішне здобуття освіти, є процес адаптації до нових умов, в які потрапляє підліток, вступивши в заклади вищої освіти [4].

Адаптація – це зміна самого себе (настанов, рис характеру, стереотипів поведінки тощо) відповідно до нових вимог діяльності, соціальних умов і нового оточення [1, 3]. Це входження людини у нову соціальну позицію і нову систему взаємин. Цей процес тісно пов'язаний та прямо залежить від особистості, її характеру, темпераменту і реалізується через психоемоційні прояви та впливає на успішність у здобутті професії [5].

Мета роботи: визначити соціально-психологічну адаптацію і психічний стан дівчат-підлітків, які здобувають освіту.

Основна частина. Період адаптації першокурсників пов'язаний із руйнуванням раніше сформованих стереотипів та залежить від їхніх індивідуально-психологічних особливостей, рівня готовності до навчання у вищій школі.

На базі Рокитнівського медичного училища проведено опитування 50 студентів віком 16–18 років. Усі опитані були жіночої статі. Для визначення психічного стану обрано опитувальник Г. Айзенка, для аналізу психосоціальної адаптації – методика Роджерса–Даймонда та анкетування за К. Юнгом для дослідження типу особистості.

Особистість – це соціально зумовлена система психічних якостей індивіда, що визначається залученістю людини до конкретних суспільних, культурних та історичних відносин. Особистість визначають неповторні фізичні якості, психічні процеси, темперамент, риси характеру, здібності, потреби, інтереси.

Зміна зовнішнього оточення є стресогенним фактором, а для молодшої людини, особливо підлітка, може стати, навіть, причиною певних захворювань. Здобуття освіти та початок навчання в іншому навчальному закладі, початок самостійного життя поза батьківським домом є неабияким «викликом долі» та вимагає усвідомленого та відповідального ставлення

© Н. В. Петренко, І. О. Богданець, 2019

до нових обставин життя. Поведінка молодих людей в таких умовах залежить від типу особистості, характеру, вміння планувати свій час, організованості тощо.

Проведено вивчення особливостей особистості за ставленням та звертанням уваги на зовнішні об'єкти або їхній власний внутрішній світ. Як показало наше дослідження 33 (66,0 %) студенток є екстравертами, а 17 (34,0 %) – інтровертами. Проте більш детальний аналіз типу реакцій показав, що серед опитаних більшість 36 (72,0 %) дівчат це амбіверти, тобто мають здатність змінювати модель поведінки на таку, яка буде найбільш доречною в даному випадку. Такі особи обирають лінію поведінки на інтуїтивному рівні та легко пристосовуються до постійних змін навколишнього їх світу. Серед амбівертів 26 (72,2 %) дівчат мали схильність до екстравертів, а 10 (27,7 %) – до інтроверсії. Яскраво вираженими інтровертами та екстравертами були 7 (14,0 %).

Поведінка і діяльність людини залежать від її психічного стану – рівня психічної діяльності, що відображає її тривалі, статичні душевні переживання. Отримані дані свідчать про те, що більшість опитаних (30 (60,0 %)) студентів мають середній рівень тривожності, 15 (30,0 %) – спокійні та врівноважені, а 5 (10,0 %) – високий рівень. Варто зазначити, що серед осіб із високим рівнем тривожності переважають екстраверти (4 (80,0 %)), так само, як і серед осіб із низьким рівнем тривожності – 12 (80,0 %).

У 33 (66,0 %) респондентів має місце фрустрація середнього рівня, 12 (24,0 %) – стійкі до невдач та не бояться труднощів, а в 5 (10,0 %) – вона високого рівня і проявляється гамою негативних емоцій: почуттям провини, роздратуванням, гнівом тощо.

Проаналізувавши рівень агресії опитуваних встановлено, що 31 (62,0 %) студентка схильна до агресії,

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алексєєва Т. В. Психологічні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук / Т. В. Алексєєва. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2004. – 22 с.
2. Стрельцова В. Ю. Соціальна адаптація студентів інституту культури і мистецтв до умов відкритого культурно-освітнього середовища : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / В. Ю. Стрельцова. – Луганськ, 2009. – 22 с.
3. Плотнікова О. Важливість вивчення індивідуальних особливостей першокурсників у період дидактичної

або має середній рівень агресивності, 16 (32,0 %) – спокійні та врівноважені, а 3 (6,0 %) – високий рівень.

Із результатів опитування маємо, що ригідність поведінки спостерігають у 40 (80,0 %) студентів, причому в 36 (72,0 %) вона проявляється на середньому рівні, а в 4 (8,0 %) – сильно виражена. Варто зазначити, що лише 10 (20,0 %) студенток використовують різноманітні підходи для кращої адаптації, оскільки у них немає ригідності поведінки.

Розглядаючи особистість як цілісний індивід, психічні та поведінкові реакції якого тісно пов'язані, є взаємодоповнюючими та трансформуються в єдину систему, тому при сильному ступені вираження одного із психологічних станів інші три обов'язково матимуть помірний чи навіть мінімальний ступінь прояву. Таким чином, проведене дослідження показало, що 8 (16,0 %) респондентів мають сталий спокійний та врівноважений психологічний стан, а у 2 (4,0 %) спостерігають психологічну нестабільність.

Дослідження особливостей соціально-психологічної адаптації показало, що 36 (72,0 %) дівчат тяжко адаптуються до соціальних змін, 10 (20,0 %) – легко, а 4 (8,0 %) мають середній рівень пристосування. Варто зазначити, що особи, які легко пристосовуються до нових умов у більшості випадків є екстравертами.

Висновки. Студентський вік – період формування характеру, який значною мірою залежить від психоемоційного стану особистості. Психічні та поведінкові реакції підлітка є взаємодоповнюючими та трансформуються в єдину систему поведінки, мають суттєвий вплив на його адаптацію. Зміна умов проживання та здобуття освіти призводять до напруження психоемоційної діяльності, причому процес адаптації легше відбувається в екстравертів.

адаптації / О. Плотнікова // Рідна школа. – 2001. – № 10. – С. 62–64.

4. Бохонкова Ю. О. Соціально-психологічна адаптація першокурсників до умов вищих навчальних закладів : монографія / Ю. О. Бохонкова. – Луганськ : Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, 2011. – 199 с.

5. Левківська Г. П. Адаптація першокурсників в умовах вищого закладу освіти : навч. посіб. / Г. П. Левківська, В. Є. Сорочинська, В. С. Штифурак. – К. : Либідь, 2001. – 128 с.

Отримано 01.03.19